

Vodilni angleški list piše, da Nemčija ni pripravljena izzvati vojno „Še je čas za pogajanja“

Pisma iz najmanjše in najmlajše slovanske države: Turčiansky Svaty Martin

Mestece Turčiansky Svaty Martin po svoji zemljepisni legi niti ne bi moglo imeti kakšnega velikega pomena, toda njegov sloves podpira čisto poseben ozir na slavno preteklost v slovaškem narodnem življenju. Nekaj časa po vojski se je celo govorilo, da bi središče Slovaške bilo v T. S. Martinu, kajti Bratislava s svojim nizkim številom Slovanov in večino tujega življa ob prevratu 1918 nikakor ni bila vabljiva za prestolico. Martin pa je imel čisto slovaško preteklost in čisto slovaško prebivalstvo. Vendar so odločili pri izbiri novega stolnega mesta gospodarski ozir na promet, tako da se je Martin moral umakniti s svojimi zahtevami pred Bratislavo. Ostal pa je to, kar doslej Bratislava tudi po dvajsetih letih še ni postala, namreč slovaško kulturno središče.

To mestece uživa svoj narodni kulturni sloves od druge polovice preteklega stoletja. Tedaj je postalo središče in ognjišče slovaškega narodnega preporoda. V tistih, ko se je začela sistematična madžarizacija Slovačkov, je moral priti poraz v Italiji pri Magenti in Solferinu leta 1859, da bi se avstrijski absolutizem spametoval. Avstro-ogrska je začela klicati na pomoč svoje narode. Tako so tudi Slovaki v tem času malce svobodnejše zadihali. Leta 1861 je začel izdati v Budimpešti Jan Francisci politični časopis »Peštudinske vedomosti«, kjer je začel razglabljati o slovaškem političnem programu. Narod je začel, da mu rastejo krila, ni pa mogel nikjer razodeti svojih zahtev. Zato so sklicali slovaški voditelji narodno zborovanje v Tur. Sv. Martin, kjer se je res zbralo 6000 ljudi. Ta narodni tabor, kot bi rekli s slovensko besedo, je sprejel tako imenovani svetomartinski memorandum. Memorandum je zahteval upoštevanje slovaškega jezika v uradih, upoštevanje Slovačkov v volilnem redu, da bi Slovaki sorazmerno s svojim številom imeli določeno število zastopnikov v peštanskem parlamentu, da bi se slovaške župnije zaokrožile in ustvarile posebno enoto, Slovaško okoli. Od vseh zahtev se je uresničila samo njihova zahteva, da smejo ustanoviti družbo, ki bo gojila kulturo in znanost. Ustanovila se je Matica Slovaška 1862, ki je postala centrom slovaškega narodnega preporoda. Matica je organizirala slovaško znanstveno delo za narodno povzdigo v kulturnem in posredno na gospodarskem polju. Izdala je vrsto znanstvenih zbornikov, zbirala gradivo za zgodovino in narodopisje, izdajala šolske knjige, podpirala slovaške pisatelje, ustalila slovaški pravopis itd. Tako se je tu ustanovila privatna evangeličanska gimnazija, prvo in do prevrata edino žensko društvo živena in slovaška tiskarna. Leta 1870 začne izhajati literarni časopis Orel in istega leta preidejo v Martin tudi Peštudinske vedomosti in se preimenujejo v »Narodne novine«, najstarejši slovaški dnevnik, ki izhaja še danes kot glasilo slovaških evangeličanov. Literarni mesečnik, ki prenese vse pretrese, Slovenski Pohlad, začne izhajati tu 1881. Vse to razgibano življenje seveda nikakor ni moglo ostati brez posledice na početje Madžarov. V svojim madžarizacijskem stremeljenju so uvideli, da vstaja v Martinu novo slovaško življenje, ki bo izredno nevarno za njih narodno »edinost«. Komaj so sezidali hišo za Matico, je stavbo zasedla madžarska vojska. Začela so se zasljanja, zasegli so imetje in 1875 so Matici vzeli vse in jo razpustili.

Vendar seme, ki je bilo zasejano v osemdesetih letih, ni umrlo. Martin je ostal še nadalje središče slovaškega narodnega gibanja. Tu se pred koncem 19. stoletja ustanovi Muzejsko društvo, edina znanstvena organizacija, tu se ustanovi slovaški narodni muzej, Zveza pevskih društev itd. Vsako leto meseca avgusta je zbral Martin v svoje okrilje zborujoče narodne delavce. Bili so to prazniki, ki so dajali pobude in radosti za novo delo vsem kulturnim in političnim delavcem. Slovaške narodnjake so za njihovo delo metali v ječe, jim nalagali globe, jih šikanirali — vendar je Martin ostal njih središče in leta 1918, so 30. oktobra prav tu Slovaki razglasili svoje zedinjenje s Čehi.

Po prevratu je Martin ostal kulturno središče Slovaške, medtem ko se je politično življenje razgibalo v Bratislavi. A prvi akt nove vlade na Slovaškem je bil, da je obnovila Slovaško Matico. Od leta 1919 zopet redno deluje. Delovanje Slovaške Maticе pa se loči od naše Slovenske Maticе. Medtem ko je naša Matica nekaka knjižna družba, ki izdaja le po 4 ali 5 knjig na leto, leposlovnih ali beletrističnih, pa je Slovaška Matica nekaj takega, kot če bi združili naše znanstvene vseučiliške organizacije, našo Mohorjevo družbo ter Prosvetno zvezo. Slovaška Matica je torej znanstvena in ljudsko-vzgojna organizacija. Članov ima okoli 35.000. Matica združuje pripadnike obeh slovaških ver in ljudi brez razlike političnega ali svetovnonazornega prepričanja. Dalje ima Matica v rokah vodstvo amaterskih podeželskih odrov, ki so lahko odseki matičnega krajevnega odbora ali odseki bivšega Orla in Sokola, in vodstvo združenih slovaških pevskih zborov. Vsako leto se vršijo tekmice v recitacijah, v petju in v igranju. Vseh knjig je lani izdala Matica 33 v skoraj 85.000 izvodih. — Turč. Sv. Martin in Matica Slovaška sta imeni, ki sta neločljivo združeni s slovaško sodobnostjo.

London, 20. avgusta. AA. Reuter: Diplomatski urednik »Sunday Timesa« piše o povratku lorda Halifaxa v London, ki se je predčasno vrnil s svojega dopusta ter trdi, da njegov nenaden prihod ni v zvezi s kakšnimi novimi odločitvami britanske vlade. Vsa vprašanja zunanje politike so urejena v angleško-francoskem vojnem načrtu. Prav tako ta pakt ureja, da se Poljski pomaga, če bo napadena, ter je za vsak slučaj tudi vse pripravljeno za neposredno akcijo. Ob času lanske krize so bile odločitve sprejete zelo naglo, pač po razvoju dogodkov. Danes pa so te odločitve spremljati tudi varnostni ukrepi in obramba je popolnoma pripravljena. Simptomatično je, da je uklenjen odbor ministrov.

Govoreč o nemški taktiki piše diplomatski urednik »Sunday Timesa«, da v Berlinu delajo vedno na to, da svet prepričajo, da je vojna neizbežna, ako Nemčija ne dobi od Poljske razne odstopa. To pa še ne pomeni, da je Nemčija pripravljena izzvati vojno. Vsekakor je Nemčija pripravljena počakati, da se prepriča, če morda zidovi Jeriha ne bodo padli že od samega kričanja. Upamo, da bo pred nürnberškim kongresom Hitler popolnoma točno zvedel, da sta Velika Britanija in Francija trdno odločeni, da izpolnita svoje obveznosti do Poljske.

Diplomatski urednik »Sunday Timesa« nadaljuje, ter pravi, da v gotovih nemških krogih računajo, da bi bilo mogoče Poljsko uničiti, še preden bi mogli Francija in Velika Britanija iz-

vršiti kak pritisk na nemško zapadno fronto ter da bo pozneje lahko mogoče skleniti poseben mir z demokracijami. Odgovor na te domneve, tako pravi diplomatski urednik lista, je sedaj v angleško-poljskem sporazumu o zvezi, ki se pripravlja v Londonu in ki določa, da Velika Britanija ne more skleniti posebnega premirja z Nemčijo. Isti urednik komentira tudi pisanje nemškega tiska, ter pravi, da Nemci vedno razširjajo svoje zahteve. Te razširjene zahteve, tako pravi članek, so jasne vsem onim, ki poznajo zemljepisno karto Evrope. Tudi mi v Veliki Britaniji zelo dobro vemo, da zahteva, da bi se ta politika izvedla do konca, ne pomenja drugega kot vojno, v kateri bi tudi naša država sodelovala z vso svojo silo. Mi smo gotovi, da bomo zmagali, toda mi ne želimo, da pride do vojne in zaradi tega smo s svoje strani pripravljene zahtevati od naše vlade, da potom Chamberlaina in lorda Halifaxa pošlje Nemčiji čim jasnjejši opomin.

Zato je potrebno, da se pospešijo obrambne mere in varnostni ukrepi ter da se jasno pove, na kateri strani se naša država nahaja. Znano je, da Velika Britanija podpira fronto miru, toda ne kot fronto proti Nemčiji, temveč kot fronto proti napadalcu. Vsak napad na kakšno drugo državo, ki bi bil podoben prejšnjim napadom, bo izzval oboroženi spopad. Če bi se v Nemčiji vrnilo razpoloženje, da se preide zopet k pogajanjem, in če se ne bo več govorilo o napadih in grožnjah, potem je pot v London odprta. Medtem pa, ko traja živčna vojna, bomo mi okrepili svojo

živce. Zedinjen narod je nasproti svojim prijateljem varen.

Garvin piše v »Observerju«: V bedasti življenji vojni pošasi dobiva britanski narod vojno. V tej tekmici bo angleški solidni temperament pomagal Angležem, da vojne ne izgubijo. Tudi francoski narod je izvojeval slično vojno na svoj način. Poljaki pa trenutno vodijo kontrolo nad svojim znanim temperamentom. Oni so mirni, ker vedo, da je za njih samo en varnostni ukrep na svetu: Ziveti ali umreti!

Pariz, 20. avgusta. AA. Havas. Današnji šteti se pečajo med drugim tudi z zadnjim obiskom madžarskega ministra grofa Czakyja v Nemčiji. Grof Vladimir d'Ormesson piše v listu »Figaro« med drugim, da je pri madžarskem narodu izredno močno razvita zavest o potrebi brezpogojne obranitve neodvisnosti države. »Jour« je mnenja, da v mednarodnem položaju nastaja preobrat, ki zasluži mnogo večjo pozornost kot kdajkoli poprej. »Ordre« je mnenja, da zunanje-politična bilanca preteklega tedna ni bila ugodna za totalitarne države ter dodaja, da jim ta bilanca dokazuje, da je pot pogajanj mnogo koristnejša, kakor kakšna druga pot. Glavno glasilo socialistov piše o isti stvari ter smatra, da so pričeli v totalitarnih državah pravilno razumevati realnost velikih zapadnih evropskih sil. List je pa pri tem tudi mnenja, da bodo totalitarne države še vedno skušale to odločitev zapadnih velebil omajati. Končno list pristavlja, da bi bilo vsako popuščanje v vsakem trenutku usodopolno za Evropo.

V Berlinu so zadovoljni z besedami sv. očeta

Berlin, 20. avg. AA. DNB poroča: Današnji govor sv. očeta po tekstu, ki so ga prejeli v Berlinu, je v berlinskih političnih krogih naletel na splošno odobravanje. V omenjenih krogih podčrtavajo ostre stavke svetega očeta papeža Pija XII., ki zahteva mir, pravičnost, svobodo in narodne časti.

Tukaj poudarjajo, da je to ravno tisti mir, ki ga išče Nemčija, kateri je bil takšen mir nazadnje danim obljubam z najbrutalnejšimi sredstvi odvzet. Za takšnim mirom hrepeni nemški narod, ki je skupaj s svojim voditeljem krepko odločen, da ga tudi doseže.

Ciano v Albaniji

Tirana, 20. avgusta. AA. ATA: Italijanski zunanji minister grof Ciano je prispel v Tirano ob 13.10 s tromotornim letalom. Na letališču so ga pozdravili državni podtajnik za albanske zadeve Benini, kr. namestnik general Jakomini, poveljnik oborožene sile v Albaniji general Gazoni, predsednik albanske vlade Sefket Verlaci s člani vlade, stalni svetnik pri predsedstvu vlade general Buizo in veliko število uglednih političnih in vojaških osebnosti ter predstavnikov fašizma. Ko se je grof Ciano vozil ekoci prestolnice, mu je ljudstvo prirejalo burne manifestacije in ga pozdravljalo v živopisnih narodnih nošah iz raznih krajev Albanije. Povsod so vihrale italijanske in albanske zastave, prav tako pa so pozdravile grofa Ciana številne organizacije z italijanskimi in albanskimi zastavami, na katerih so bili veliki napis: »Duce«. Manifestacije so se nadaljevale tudi na Skenderbergovem trgu in po vseh osrednjih mestnih ulicah. Italijanskega ministra, ki se je vozil v prvem avtomobilu, je spremljala velika povorka drugih avtomobilov. Grof Ciano je odzdravil z rimskim pozdravom.

V Tirani je grof Ciano obiskal zgradbo namestništva, kjer je sprejel predsednika ministrskega sveta Verlacija in člane albanske vlade. Iz vladne palače se je grof Ciano s spremstvom podal v zgradbo albanske fašistične stranke, kjer je sprejel defile mladine, Balile, avantgardistov in mladih fašistov. V mestni občini so pozdravili grofa Ciana prefekt prestolnice ter predstavniki raznih verskih oblasti. Tiranski prefekt je pozdravil italijanskega gosta z dobrodoščilo, v kateri ga je predvsem prosil, naj bo pri njegovem kr. veličanstvu in cesarju ter pri duceju, ustanovitvi cesarstva, tolažba čuta lojalnosti, udanosti in pokorščine od vsega albanskega naroda za vse ukrepe, ki jih je storil v korist Albanije.

Italijanski zunanji minister je zahvalil prefektu za pozdrav ter podčrtal, da je preteklo komaj nekaj mesecev, odkar je Albanija izbrala svojo voljo svojega suverena Nj. Vel. Viktorja Emanuela III., kralja Italije in cesarja Etiopije. V teh nekaj mesecih je fašizem, kakor vedno, vse svoje obljube hitro spremenil v delo. Grof Ciano je dejal, da prinaša albanskemu narodu pozdrav duceja, ki stalno bdi nad Albanijo. Končno govora grofa Ciana je bil spremljan z dolgotrajnimi in navdušenimi manifestacijami.

Takoj nato je grof Ciano svedčan odprl novi vodovod v Tirani. Zatem si je ogledal dela, ki se sedaj izvajajo v Albaniji, zlasti pa si je ogledal novi veliki olimpijski stadion, ki se gradi v albanski prestolnici. Ko je prispel na letališče, od kjer se je odpeljal proti Draču, je grof Ciano sprejel brzojav od kralja in cesarja, v katerem mu sporoča, da mu je izročil najvišje italijansko odlikovanje red Anunziata. Zaradi te visoke pozornosti je bil grof Ciano zelo ginenj.

Drač, 20. avgusta. Po prihodu v Drač je italijanski zunanji minister grof Ciano z italijanskimi tehniiki pregledal načrte o zboljšanju poljedelske proizvodnje v okolici Drača in drugih albanskih pokrajinah. Ti načrti obsegajo 250.000 hektarov zemlje, ki bi se uporabljala za koloniziranje poljedelcev brez svojih posestev. Grof Ciano je prisostvoval tudi polaganju temeljnega kamna

Čut zmemnosti in pravičnosti, za kar se zavzema papež Pij XII., so po mnenju tukajšnjih krogov dala Poljski pobudo, da samovoljno in trdovratno vzdržuje naprej nepravilnost ter da z brezobzirnostjo uniči vse, kar je nemškega. Na Poljskem so se že zatekli k sili, katero sveti oče odločno odsvetuje. Z isto resnostjo, s katero se danes ocenjuje besede svetega očeta, je treba pokazati na odgovornost onih vlad, ki stalno prepričujejo o svoji odločnosti, da rajše vržejo vso Evropo v vojno zapletljaje, kakor pa da bi vpoostavili pravičnost in svobodo onih, ki se ji morajo še odreči.

Praznik sv. Štefana na Madžarskem

Budimpešta, 20. avgusta. o. Madžarska brzojavna agencija poroča: Danes so po vsej Madžarski zelo svečano proslavili madžarskega kralja sv. Štefana. V vsej državi so bile hiše okrašene. V tradicionalnem sprevodu v prestolnici, kateremu je bil na čelu pri-mas. Madžarske, so sodelovali tudi kr. namestnik, princ in princeze, vojaški dostojanstveniki, prav tako pa so sodelovale prvič tudi delegacije s področji, ki so bile priključene Madžarski. Zvečer je bil prirejen veličasten ognjemet.

Raba jezikov v protektoratu

Praga, 20. avgusta. AA. DNB: Vlada protektorata je objavila danes svoj sklep, s katerim se ureja uporaba jezika v protektoratu. Na temelju te odločbe se bodo morali Slovaki v uradnem občevarju z uradi protektorata Češke in Moravske ter z nemškimi državnimi činitelji posluževati nemškega jezika. V uradnem občevarju organov protektorata z uradnimi mesti tujih držav se bo vedno uporabljal tudi nemški jezik, prav tako tudi tam, kjer se je doslej uporabljal češki jezik, bodisi izključno češki ali pa poleg kakšnega drugega jezika. Vsa uradna sporočila bodo činitelji protektorata izdajali v obeh jezikih.

Pravniki se sestanejo v Gdansk

Gdansk, 20. avg. o. Kongres pravnikov vzhodne Prusije bo 21. do 25. avgusta v Gdansk v prisotnosti ministra brez listnice dr. Franka, predsednika nemške akademije dr. Biderja, šefa pisarne rajha Seys Inquarta, dunajskega gauleiterja in predstavnikov narodno-socialističnih oblasti v svobodnem gdekanem mestu. Pri tej priliki bodo udeleženci kongresa imeli več govorov.

Iz Slovaške

Bratislava, 20. avgusta. AA. Havas: Slovaški notranji minister je izdal naredbo, glasom katere je prepovedano uvažanje češkega lista »Lidove Noviny«, glasila bivše češke katoliške stranke. Ta prepoved je obrazložena z dejstvom, da je list objavil neke napade proti Slovaški.

Bratislava, 20. avgusta. AA. Havas: Slovaška policija je odkrila centralo za nezakonito propagando, ki je razširjala letake proti slovaški vladi. Doslej je bilo aretiranih 30 oseb, med katerimi je tudi nekaj Čehov. Pričakujejo novih aretacij.

Attolico je prihitel v Monakovo

London, 20. avgusta. AA. Reuter: Italijanski veleposlanik Attolico je bil včeraj v Monakovu, ni pa mogoče dobiti potrditve o njegovem sestanku s kanclerjem Hitlerjem v Berchtesgadenu. Znano je le, da je poslanik Attolico sredi ob 11 govoril telefonično z Monakovom iz dvorca Fuschl v bližini Solnograda, kjer se trenutno nahaja tudi zunanji minister v. Ribbentrop.

Konferenca baltskih držav

Riga, 20. avgusta. AA. Stefani: Baltski politični krogi kažejo veliko zanimanje za predlog bivšega predsednika estonske vlade Tenisona za sklicanje konference vseh baltskih držav, na kateri naj bi se sklenil pakt vzajemne varnosti in jamstev, s čimer naj bi se zagotovila tudi svoboda pomorskega prometa na Baltskem morju.

Berlin, 20. avgusta. o. Nemški finančni minister odpotuje v Italijo, da vrne obisk svojemu italijanskemu tovarišu. V Italiji bo ostal približno teden dni.

Cer - prva silajna zmaga v svetovni vojni

Belgrad, 20. avgusta. V soboto, dne 19. t. m. je bila na Ceru krasna in velikanska ljudska proslava zmage srbske vojske na Ceru. Od vseh strani se je zgnilo ogromno ljudstva, da s svojimi odličniki na čelu proslavi petindvajsetletnico slavne bitke na Ceru, ko je srbska vojska po štiridnevni bitki premagala Potiorekove divizije in jih zapodila nazaj čez Drino. To je bila prva silajna zmaga v zgodovini dolge svetovne vojne!

Ze dan poprej se je ljudstvo začelo valiti proti Ceru. Z Oplenca so prinesli dvanaest slavnih polkovnih zastav tistih edinic, ki so se borile v bitki pri Ceru. Zastave so najprej slovesno sprejeli v Sabcu, in sicer rezervni oficirji, ki so nosili Karađorjeve zvezde. Zastave je blagoslovil patrijarh, nato pa so jih dali zastavonošom, bivšim cerškim bojovnikom, da so jih odnesli na Cer v spremstvu zastopnikov rezervnih oficirjev in bojovnikov.

Na dan proslave so se zgnili okoli spomenika na mestu bitke tisoči in tisoči iz Podrinja in Matve. Cesta od Sabca do Tekerika, ki je 32 km dolga, je bila ena sama nepretrgana veriga ljudi, ki so hiteli na mesto proslave. Pred spomenikom so bila določena slavnostna mesta za nosilce Karađorjeve zvezde, Belega orla, Albanske spomenice in druge.

Na posebnem mestu je zavzel svoje mesto kraljev zastopnik, kraljev namestnik dr. Radenko Stanković, navzoči pa so bili še predsednik vlade Dragiša Cvetković s številnimi ministri, vojnega ministra je zastopal njegov pomočnik general Lukić, dalje so bili navzoči člani diplomatskega zbora, vodje tujih vojaških odposlanstev, vseh vodilnih državnih ustanov in vsi voditelji vseh rodoljubnih organizacij.

Po cerkvenih obredih, ki jih je opravil patrijarh Gavril, je govoril prvi predsednik vlade Dragiša Cvetković. Določil je pomene velike zmage srbske vojske in poudaril, da nas morejo težki časi, ki se zbirajo okoli nas, ob 12. uri pomiriti, nas izmiriti in prepričati z duhom cerških junakov.

Za njim je govoril predsednik Zdruga rezervnih oficirjev, nato pa še generala Uroš Tešanović in Dušan Trifković in rezervni kapetan Živojin Vasiljević. Po govorih je bil mogočen sprevod vseh mimo spomenika junakom iz Cera.

Veličasten prosvetni tabor in blagoslovitev novega prosvetnega doma na Vrhniki

Vrhnika, 20. avgusta.

Rojstni kraj velikega slovenskega pisatelja Ivana Cankarja je danes praznoval prav poseben praznik, veličasten in pomemben za razvoj naše narodne kulture.

Vrhnika se je že na predvečer slovesno pripravila na ta dan. Zvečer ob 9 je zavrnila pred novi Prosvetni dom lepa baklada, ki sta jo privedla Fantovski odsek in Dekliški krožek. V dolgih kolonah so korakali člani in članice ter mladci s plamenicami skozi Vrhniko, na njih čelu pa je igrala vrhniška godba strumne koračnice.

V ranih nedeljskih urah pa so se oglasile budnice, ki so naznanile Vrhnicanom velik praznik. Vrhnika sama je bila vsa v zastavah, novi Prosvetni dom pa v zelenju in zastavah. Velik prostor pred Prosvetnim domom je bil okrašen z mlaji in jambori, na katerih so vihrale državne zastave. Od blizu in daleč so prihitali Notranjci na ta svoj največji in najlepši letošnji nastop, ki je bil združen z blagoslovitvijo novega Prosvetnega doma na Vrhniki, na katerega je vrhniško Prosvetno društvo čakalo polnih 30 let.

Pred Prosvetnim domom se je zbrala tisočglava množica in pričakovala odlične goste. Okrog 10.15 se je pripeljal ban dr. Marko Natlačen s soprogom — botrico novega Prosvetnega doma. Pred Rokodelskim domom je pričakovala visokega gosta in botro častna četa Fantovskega odseka, v imenu Vrhnicanov pa sta želela banu dr. Natlačen dobrodošlo vrhniški župan g. Ignacij Hren in vodja prosvetnega tabora odvetnik M. Marolt. Tam so se zbrali tudi drugi odlični zastopniki, med njimi okrajni glavar dr. Maršič, poslanec Miloš Stare, zastopnik poveljnika vrhniškega vojaštva kapitan dr. Kessler, domači dekan Burnik, ribniški dekan Skubic in dekan Kette.

Ban dr. Natlačen je najprej obšel častno četo Fantovskega odseka, nato pa se je začel izpred Prosvetnega doma pomikati po glavni cesti proti središču mesta mogočno sprejeto. Na čelu je jezdil konjenik, ki je nosil državno zastavo. Za njim je jezdila godba fanfar, nato pa je stopala skupina jezdecov v narodnih nošah. Za njimi so korakali Vrhnici, ki so nosili starodavni simbol Vrhnike — ladjo Argonavtov. Sledile so skupine zastav, za katerimi so korakali telovadci Fantovskega zveze v krojih, nakar je nosil zastavonoša Fantovskega odseka zvezno zastavo, za njim pa je šla kolona članov FO v uniformah. V štirih dolgih kolonah so korakali mimo častne tribune, na kateri so bili zbrani visoki gostje. Sledila so dekleta, ki so živahno pozdravljala odličnike in šla naprej skozi goste špalir. Nato so šle mladenke in mladci z zastavo ter naraščali. V sprejeto so vsi čas igrali krepke koračnice tri godbe. Dolg in živahen sprevod pa so zaključile lepe narodne noše, ki jih je bilo izredno mnogo, in lepo okrašeni vozovi z narodnimi nošami ter oddelek kolesarjev z okrašenimi kolesi.

Ko so se zbrale zadnje kolone dolgega sprejeto spet pred novim domom, se je začela sveta maša pred oltarjem, ki je bil postavljen v odprtem predvorju novega doma. K oltarju je pristopil domači dekan Burnik. Med sv. mašo je prepevala vsa množica nabožne pesmi in v tihi pobožnosti spremljala sveto daritev.

Pridigo je imel ribniški dekan Skubic, ki je pred tridesetimi leti kaplanoval na Vrhniki in tedaj ustvaril Prosvetno društvo in telovadno društvo Orel. V globoko zasnovanem govoru je poudarjal, da Cerkev vedno podpira ljudsko prosveto in narodu skuša pomagati, da se dvigne v gnojnem, socialnem in duhovnem oziru.

Prosvetno zborovanje

Po končani sv. maši je g. dekan Skubic opravil blagoslovitveni obred, katerega je spremljal z ubranim petjem domači pevski zbor, nato pa je blagoslovil prostore doma. Po cerkveni slovesnosti je spregovoril najprej predsednik notranjskega tabora odvetnik dr. Marolt. Ob vsesplošnem odobravanju in navdušenju množice je prebral vdanostno brzojavko Nj. Vel. kralju Petru II., kateremu notranjsko prebivalstvo, zbrano na taboru na Vrhniki, izraža vdanost, zvestobo in ljubezen. Godba je zaigrala državno himno, množica pa je vzkliskala. S prav takšnim navdušenjem je bila sprejeta vdanostna brzojavka Nj. kr. Vis. knezu namestniku Pavlu. Z obžalovanjem je predsednik tabora omenil, da ni navzoč boter novega Prosvetnega doma, predsednik senata dr. Korošec. Predlagal je, da se mu pošlje pozdravna brzojavka, v kateri kliče notranjsko prebivalstvo botru novega doma krepki: »Bog živi!«

Za njim je spregovoril predsednik gradbene odbora za novi Prosvetni dom vrhniški župan Ignacij Hren.

Zatem je stopil k mikrofону ban dr. Natlačen in sporočil, da mu je boter novega Prosvetnega doma dr. Korošec naročil, naj ga zastopa na današnjih slovesnostih. Prav tako ga je naprosil tudi gradbeni minister dr. Krek, ki je žal zadržan in se lepe slovesnosti ne more udeležiti. Ban dr. Natlačen je najprej čestital Vrhnicanom in veličastnemu domu, ki so ga zgradili s skupnimi napor. Čestital jim je tudi v imenu ministra dr. Kreka ter tem čestitkam pridružil tudi svoje z željo, da bi vsi, ki bodo zahajali v ta dom po izobrazbo, našli v njem čim več pobude za pravo prosveto.

Prekrasen govor prof. dr. Lukmana

Spregovoril je nato slavnostni govornik, predsednik Prosvetne zveze dr. Lukman, ki je v svojem govoru omenil, da blagoslovitev prosvetnih domov pomeni za vsak kraj velik praznik. Saj vsak prosvetni dom nudi varno zavetje prosvetnemu delu. Novi domovi bodo pomagali vzdržati slovensko ljudstvo moralno in mu bodo zgradili trdne temelje, tako da bomo postali vedno bolj močan obrambni zid naše ponosne kraljevine Jugoslavije.

Pogostokrat se danes govori o vprašanju malih narodov. Osnovni problem malega naroda pa je moralnega značaja, zato je treba ohraniti našemu narodu moralno zdravje, ohraniti mu je treba zavest, da ima od Boga dano pravico, da je na zemlji svojih očetov in da ima pravico govoriti v maternem jeziku, da ima pravico razvijati se v državni skupnosti, ki si jo je po krvnem sorodstvu s svojimi južnimi brati izbral in ustvaril. Ta očetna zemlja in ta državna skupnost je življenjski prostor slovenskega naroda.

Božja previdnost, ki deli med ljudi talente, je tukaj na Vrhniki zbudila moža, ki je z nepopisno tenkočutnostjo zajel blagoslov naše jezika, ki je s strastno ljubeznijo slavil svojo Vrhniko in opisoval Sv. Trojico, ki je z otroško ljubeznijo častil svojo mater. Za sv. Avguštinom ni morda nihče več lepše pisal o svoji materi kot Vrhnican Ivan Cankar. Ta naša zemlja je bogata na umovih svojih sinov. Prosvetno delo mora dvigati te zaklade, da ne bodo zakopani in neznan. To delo pa je naloga naših prosvetnih društev. Bogatiti razum, blažiti srce in krepiť voljo, to je našega prosvetnega dela glavno geslo. Kaži-

pot naj pa bo: otroška vernost in bogu vdanost škofa Slomška, socialno čustvovanje dr. Janeza Ev. Kreka, nepremagljiva vztrajnost škofa dr. Jegliča in modrost dr. Antona Korošca.

Množica je s silnim navdušenjem sprejela besede govornika, godba pa je zaigrala fantovski himno.

Odvetnik Marolt je zatem še prebral pozdravni brzojavki, ki sta jih poslala poslanec Smersu in župnik Franc Vovko. S posebnim navdušenjem je bila sprejeta pozdravna brzojavka dr. Korošca, ki je sporočil, da se tabora žal ne more udeležiti,

Nedeljski policijski in drug drobiž

Tiralica za razbojnikom Roganom - Plinska maska na gasilski razstavi ukradena

Ljubljana, 20. avgusta.

Ljubljana se je danes, na nedeljo, preselila na vse kraje in vetrove, hitela je na izlete, na planine in v soboto, še bolj v nedeljo jutraj.

Dopoldanski vojaški koncert v Zvezdi je bil dobro obiskan. Bila je živahna promenada in občinstvo je burno aplaudiralo godbi za vsak komad. Zanimivo je, da je vojaška godba izvajala kot prvo točko koncerta Blaža Arničja »Gasilsko koračnico«, ki ima za seboj prav zanimivo zgodbo. Skladatelj je to koračnico komponiral pred 15 leti. Sele sedaj je prišla do veljave. Mnogi so bili kar presenečeni, ko so prvič čuli to lepo koračnico.

Prav vroč dan, saj je bila najvišja toplota + 25 stopinj Celzija, je kopalcem in kopalkam nudil priliko, da so se kopali in sončili na vseh prostih kopališčih, ob vseh rekah in potokih, nekateri kar ves dan.

Nedeljski kronist mora z zadovoljstvom zapisati, da je nedeljska policijska kronika prav siromašna. Od sobote naprej ni bilo nikakih omeb vrednih dogodkov. Vlada je povsod prav vzoren red in mir. Nikjer ni bilo kravalov, nikjer se niso pojavili vlomilci in tatovi, sleparji so ždeli, pretepači pa so v Ljubljani itak prav redki.

Se policijski anali nam podajajo prav revno gradivo. Na vse varnostne organe, tako na vse policijske stražnice in na vse orožniške postaje v Sloveniji, kakor tudi v sosedni savski banovini je ljubljanska policijska uprava po svojem dnevniku poslala natančen opis razpisa razbojnika Alojzija Rogana, o katerega razbojništvih je dnevni tisk že mnogo pisal. Rogan je rojen 17. junija 1911 v Matjaševcih, okraj Murska Sobota, visok je 173 cm, oblečen v temno obleko. Njega spremlja Pavla Vižovnik, ki ima eno stekleno oko in se je v Mariboru izdajala za Pavlo Jazbinšek. Pravijo, da se je Rogan priklatil do Celja in naprej ter skuša pobegniti v smeri proti jugu.

Kaj so vse skušali žeparji in drugi tatovi pokrasti udeležencem gasilskega kongresa! Splošno so imeli žeparji ob tem kongresu manj dobrih poslov, kajti ljudje so pazili na denar. Železniška policija je za časa gasilskega kongresa najstrožje pregledovala vse poštne vlake na vseh progah. Budno je pazila na sumljive tipe, ki so se pojavljali zlasti na progi Zagreb-Zidani most-Ljubljana. Žeparji pa so se spravili tudi v brzovlake.

Mariborski drobiž

Maribor, 20. avgusta.

Zborovanje viničarjev. V veliki dvorani Zadrzne gospodarske banke je bilo v nedeljo dopoldne veliko zborovanje viničarjev ZZZ, ki ga je vodil predsednik Riko kot zastopnik viničarjev iz Ljutomer. Zborovanju je prisostvovalo okoli 500 viničarjev ter je bila velika dvorana nabito polna. Kot prvi je govoril kot zastopnik ZZZ g. Rues o pomenu njihove strokovne organizacije. Centralni tajnik ZZZ g. Peter Rozman pa je govoril o viničarskem vprašanju ter nazadnje raztočal novo viničarsko uredbo. Ob koncu je bila sprejeta obširna resolucija, ki je bila odposlana na g. bana dr. Natlačen. G. ministru Snoju je bila odposlana pozdravna brzojavka.

Pojasnjeni vlemi v mariborski okolič. Kakor smo že poročali, so oblastva izsledila drzno razbojniško tolpo, od katere je večji del že za zapahi, dočim se vodja tolpe Alojz Rogan še vedno skriva po gozdovih in je upati, da bo tudi on kmalu izsleden. Vrlim studenčkim orožnikom pod vodstvom svojega poveljnika g. Jože Zagaria je uspelo pojasniti dva vlom, ki sta bila izvršena v noči na 3. in 13. julija v trgovino Antona Štoka v Kamnici. Plen je bil izdaten. Pokradli so razno manufakturno in specerijsko blago v vrednosti okrog 5000 din. Ta dva vlom so izvršili zloglasni razbojnik Milan Peša, Alojz Rogan in Franc Knez. Blago so odnesli v stanovanje Ivana Jazbinške v Studenci, kjer so ga razprodali. Pred pobegom je Jazbinšek shranil pri neki stranki v drvarnici še dva zaboja raznega blaga, ki izvira iz vlomov pri trgovcu Štoku v Kamnici. Našli so pa še razno drugo blago, katero so pokradli na drugem mestu in izvor katerega je še do sedaj ostal nepojasnen. Čim bosta enkrat izsledena Rogan in Knez, bodo še marsikateri vlemi, ki do sedaj še niso pojasnjeni, osvetljeni.

Naplavljen truplo. V Sv. Ožbalu je Drava naplavlila truplo 25 do 30 let stare ženske. Ker niso našli nobenih listin, identiteta utoplenke, ki je ležala 10 do 15 dni v vodi, niso mogli ugotoviti. Ker na truplu ni bilo opaziti nobenih znakov nasilne smrti, je bilo pokopano na tamšnjem farnem pokopališču.

Pobegi od doma. Gostilničar Alojz Lisjak je prijavil policiji, da je 5. t. m. njegova 36 let stara služkinja Neža Pušnik odšla na sprehod, ker je imela prost dan, in se do danes še ni vrnila. Lisjak se boji, da se ji je kaj hudega zgodilo, ter je prosil policijo, naj jo izsledi. — V St. Ilju pa je pobegnil od doma 15letni sin gostilničarke Ljudmille Dimnik, Karel, ter je med potom še dvignil v Pesnici znesek 682 din pri neki stranki na račun. Fant je visoke in močne postave.

Tatovi medenastih ključ zopet na delu. Iz večjih vrat Prešernove ulice št. 2 in 4 je do sedaj še neznan tat odrgal medenasto okovje, ki služi na zunanji in notranji strani pri ključavnici, ter povzročil lastniku 200 din škode. Tat je bil celo tako drzen, da se je podal še v II. nadstropje hiše št. 2 v Prešernovi ulici in tam celo demontiral električni zvonec in odnesel medenastih pokrov.

Listnico s 540 din gotovine je zgubil na sprehodu po mestnem parku zasebnik Miroslav Krapil iz Kunovice na Češkem. Krapil se je nahajal na počitnicah ter si je sedaj celo moral izposoditi denar, da se je lahko vrnil v svojo domovino.

Tovariša v Nemčiji pokradel in pobegnil v Jugoslavijo. Zasebnica Marija Oset iz Tezna je prijavila policiji, da je 17letni delavec Make U.

pa da kot boter novega doma Vrhnicanom najiskreneje čestita k blagoslovitvi nove prosvetne trdnjave.

S tem je bilo prosvetno zborovanje končano in visoki gostje so si ogledali mogočni dom.

Zborovanja se je udeležilo kakih 5000 ljudi, v sprejeto pa je korakalo okoli 1000 članov in članic Fantovskih odsekov in Dekliških krožkov ter narodnih noš.

Popoldne ob 3. je bil v Grogarjevem dolu na stadionu lep telovadni nastop, katerega je gledalo okoli 6000 ljudi.

Šah v Zagrebu

Zagreb, 20. avgusta. Danes je bilo odigrano 14. kolo šahovskega turnirja. Rezultati so sledeči: skupina A: Gligorič 11,5, Šiška 10,5, Jerman, Rajković 9,5, Fajer, B. Pavlovič 8,5, Licul, Majstorović 7, Gotlieb, Dražić 6,5, Ivakov 5,5, S. Pavlovič 5, Medan in Mlinar 4,5, Atijas 4, Muba 3,5. — Skupina B: Gabrovšek, Šorli 11, Rabar 10,5, Berner, Šubarič 9,5, Savič 9, Carev 7,5, Štokan in Weiss 7, Kohn, Muždeka in Stakič 5,5, Filipančič 4,5, Lončarič 4, Cindrič 3,5, Kurjački 1,5.

Belgrajske vesti

Belgrad, 20. avg. m. V zvezi s preosnovno ministrstva za ljudsko in telesno vzgojo je resorni minister Djura Čejović na podlagi nove uredbe, ki določa delitev ministrstva v dva oddelka, postavil za vršilca dolžnosti načelnika oddelka za šport Draga Ulaga, dosedanjega šefa strokovnega oddelka, kot načelnik oddelka za splošno telesno vzgojo pa ostane inž. Milivoj Aradić.

Sabac, 20. avg. m. Na dvorišču okroglega sodišča v Sabacu bodo jutri obešeni štirje razbojniki, ki so dalj časa morili in ropali po Mačvi in okolici.

Novi Sad, 20. avg. m. V Novem Sadu je bil dopoldne občni zbor novosadske nogometne združenja. Na njem je ta podzveza izrazila zaupnico Jugoslovanski nogometni zvezi.

Belgrad, 20. avgusta. m. V Belgradu je bil danes slovesno blagoslovljen temeljni kamen za poslopje nove ginekološke klinike. Blagosloviti temeljnega kamna je prisostvoval tudi gradbeni minister dr. Krek. Prodekan Belgrajske medicinske fakultete dr. Aleksander Kostjaš je imel pri tej priliki govor, v katerem je dejal tudi, da je vlada odobrila 40 milijonov din za zidanje najpotrebnejših kliničnih prostorov.

Obvestila

Vpisovanje na »Sloginik« glasbeni šoli bo od 1. septembra dalje vsak delavnik od 9. do 12. in od 15. do 18. v šolski pisarni v Pražakovi ulici št. 19 (Ljubljanski dvor). Šola poučuje: solopetje, klavir, gosli, violo, čelo, kontrabas, flauto, klarinet, oboe, trompeto, rog, pozavno, kitaro — po potrebi tudi druga glasbila in teoretične predmete. Goji tudi komorno glasbo, orkestralno igro in mladinsko zbornico petje.

Na III. državni realni gimnaziji v Ljubljani se prične popravni izpiti rednih in privatnih učencev ter razredni izpiti 24. avgusta popoldne po razporedu, ki je objavljen v šolski veži. Popravni nižji tečajni izpiti bodo 28., popravni višji tečajni izpiti pa 29. t. m. Vpisovanje lanskih učencev bo 2. septembra od 8—11 v prostorih, kakor je objavljeno na deski v avli. Vpisovanje v I. razred bo v ravnateljevi pisarni 2. septembra dopoldne od 8—12, za začetne črke A—H, popoldne od 15—18 za črke I—L, 4. septembra dopoldne za črke M—S, popoldne za črke T—Z. Vpisovanje tujih učencev bo 5. septembra dopoldne od 8—12 in popoldne od 16—18 v ravnateljevi pisarni.

Izrebane obligacije 6% obligacijskega posojila mestne občine Ljubljane. Dne 16. avgusta so bile pri VI. zbiranju obligacij 6% obligacijskega posojila mestne občine Ljubljane v nominalni vrednosti 20.000.000 din izrebane naslednje obligacije: po 10.000 din serija A št. 2, 216, 221, 268, 310, 321, 350, 389, 464, 478, 494, 568, 577, 595, 609, 683, 751, 772, 777, 976, 1028, 1034, 1035, 1050, 1053, 1067, 1078, 1092, 1115, 1117, 1118, 1130, 1230, 1264, 1275, 1289, 1291, 1365, 1419, 1424, 1426; po 5000 din serija B št. 22, 148, 195, 228, 275, 298, 397, 486, 545, 607, 608, 609; po 1000 din serija C št. 2, 33, 103, 105, 180, 191, 192, 412, 453, 514, 517, 594, 722, 805, 819, 864, 873, 880, 923, 931, 1003, 1043, 1144, 1147, 1193, 1213, 1235, 1254, 1290, 1294, 1317, 1357, 1383, 1466, 1488, 1492, 1500, 1592, 1596, 1697, 1713, 1734, 1742, 1788, 1796, 1802, 1808, 1818, 1910, 1927. Izrebane obligacije so plačljive 15. februarja 1940 pri mestni blagajni v Ljubljani.

Delavski tabor v Predosljah

Podružnica ZZZ Predoslje pri Kranju priredi v nedeljo, dne 3. septembra 1939 pod pokroviteljstvom ministra za zgradbe dr. Miha Kreka delavski tabor z blagoslovitvijo prapora podružnice ZZZ z naslednjim sporedom: 1. Ob pol 14. sprejem g. ministra, gg. botra in botrice pred Prosvetnim domom v Predosljah. 2. Sprejeto do cerkve, kjer bodo ob 14. litanije in blagoslovitev prapora, kateremu botrujeja gosp. Ivan Zabret iz Bobovka in ga. Milka Zabret iz Britofa. 3. Po blagoslovitvi sprevod na taborni prostor, kjer se vrši delavski zborovanje. Govorili bodo razni delavski govorniki, med njimi delavski poslanec gospod dr. Albin Šmajd. 4. Prosta zabava z ribolovom. — Sodeluje tržiška godba. — Tabor se vrši ob vsakem vremenu. V slučaju slabega vremena bo tabor v dvorani Prosvetnega doma. Taborski znak stane 1 din.

Programi Radio Ljubljana

Ponedeljek, 21. avgusta: 12 Za oddih (plošče) — 12.45 Poročila — 13 Napovedi — 13.30 Opoldanski koncert Radijskega orkestra — 14 Napovedi — 15 Napovedi, poročila — 19.30 Zanimivosti — 19.40 Nac. ura: Predavanje inspekcije državne obrambe — 20 Bralni izrazjo (plošče) — 20.10 Zdravstvena ura: Zastrupljenje in obratni im pri obrah (g. dr. Jože Herfort) — 20.30 Plošče — 21 Prenos iz Italije: Gotovac: Ero z onega sveta.

Torek, 22. avgusta: 12 Koncert mandolin in balalaik (plošče) — 12.45 Poročila — 13 Napovedi — 13.30 Opoldanski koncert Radijskega orkestra — 14 Napovedi — 15 Napovedi, poročila — 19.30 Deset minut zabave — 19.40 Nac. ura: Zgodovina jugoslovanskega letalstva (Petar Segarac, publ.) — 20 Prenos iz Zene: Proslava 75 letnice ustanovitve Rdečega križa: Georges Hoffmann — 20.50 Deklaracija zveznega svetnika fonski potpuri — 20.55 Deklaracija predsednika Rdk. Max Huberja — 21.05 Govori odličnih mednarodnih osebnosti o delu Rdk. — 21.25 Georges Duhamel govori o knoventnosti Rdk. Bolničarka pred mikrofonom — 21.30 Koncert orkestra radijske postaje Suisse Romande pod vodstvom Ernesta Ansermonta — 22 Napovedi, poročila — 22.15 Koncert Radijskega orkestra.

Zagrebčan Grgac - državni kolesarski prvak

Ljubljana, 20. avgusta. Danes so bile na standardni progi Zagreb-Ljubljana prirejene letošnje tekme za državno cestno kolesarsko prvenstvo. Tudi tokrat so se jih udeležili naši najboljši dirkači, med njimi cela vrsta znamenitih imen kakor Grgac, Prosenik, Pokupc in drugi. Dopoldne za enajsto je bil napovedan čli pri znani gostilni Jelacini v Rudniku. K cilju se je zbraš velika množica občinstva iz bližnje okolice in tudi iz mesta. Ko je komisija opravila svoje delo, je došla, da je kar sedem prvih dirkačev progo prevozilo v času, ki je boljši od rekorda na tej progi. Rekord je imel doslej Mariborčan Fanič, ki je bil progo prevozil v času 4 ure 42 minut. Proga je bila danes zelo dobra in vročina ne prehuda, tako da so zunanje okoliščine prispevale precejšen del k temu, da so bili rezultati tako izredno dobri. Državni kolesarski prvak

je postal član Sokola (Zagreb) Stjepan Grgac s časom 4 ure, 19 minut, 3 sekunde. Drugi je bil član »Grad-janskega« (Zagreb) Prosenik Avgust, ki je sicer po rodu Slovenec, iz Brežice doma, vendar pa je član zagrebskega kluba. Trejji je bil Pokupc, član »Mitica« (Belgrad), četrti pa Slovenec Petercel, član ljubljanskega »Hermesa«. Lavrič bi moral biti s časom 4,25,37 drugi, pa je bil diskvalificiran zaradi tega, ker je na progi rabil nedovoljeno motorno vodstvo. Čas drugega, Prosenika, znaša 4,28,45, je torej za tri minute slabši od Lavričevega. Čas Pokupca znaša 4,31,00, čas Petercela pa 4,32,15.

Dirke so bile organizirane in tudi izvedene prav dobro kljub nekaterim manjšim pomanjkljivostim, ki niso bistveno vplivale na potek tekmovalnosti. Občinstvo je dirkače ob prihodu na cilj navdušeno pozdravilo.

Od tu in tam

Jubilejni kongres jugoslovanskega učiteljskega združenja se je začel včeraj v Banjaluki. Zdrženje praznuje namreč 20 letnico svoje ustanovitve. Zato se je zbralo okrog 2000 učiteljev iz vseh krajev države. Kongres vodi predsednik Ivan Dimnik.

Sveže slive so že začeli v velikanskih množinah izvažati iz subotškega in derventskega okraja na svetovna tržišča. Samo v Prago je bilo poslanih v zadnjih dneh 35 vagonov, s čimer je bil ta trg popolnoma nasičen. Izvozniki kar tekmujejo med seboj, da bi prvi poslali blago in s tem izkoristili visoke cene, ki vladajo še na trgih. Boje se namreč, da bi prevelika ponudba povzročila kmalu padec cen. Izvozniki so zato predlagali, naj bi se izvoz uredil na tak način, da bi bila vsaj med jugoslovanskimi izvozniki konkurenca nekoliko milejša, da bi si med seboj ne pobijali cen. Nemčija za enkrat še ni določila kontingentov za sveže slive in zato se morejo slive izvažati samo v Protektorat.

V treh letih bo družba Silos d. d. zgradila veliko število silosov v raznih krajih države. V krajih, kjer pridelujejo mnogo žita in sadja, bodo postavili zbiralne silose; v krajih, kjer bo treba žito in sadje razpečevati, potrošne; v krajih, kjer se pa bo žito zbiralo za izvoz, pa terminalne silose. Družba ima v načrtu, da bo tudi v Ljubljani in Mariboru zgradila dva velika sadna silosa. Slovensko sadjarstvo bo s ovim modernim skladiščem dosti pridobilo, zlasti pa štajerska, ki je v Jugoslaviji znana kot izvoznik najboljših jabolk.

Izredna sreča se je nasmehnila dvema Dalmatinca iz Omisja, ki sta se pred 20 leti izselila v Kanado. Sporočila sta bila namreč svojcem in staro domovino, da sta odkrila veliko ležišče zlata. Pojavili so se že bogataši, ki so jima ponudili 250 milijonov dinarjev za odkup ležišča. Kaj bosta srečna Dalmatince naredila, pa nista povedala.

Nagrado 3000 din so zbrali med seboj Sisčani za tistega, ki bi izdelal morilca Ivana Rukavina, ki je bil pred nekaj dnevi ustreljen trgovca Dimića iz ljubosumja. Rukavina je po storjenem zločinu pobegnil in pisal nekaterim meščanom grozila pisma. To je povzročilo med meščani silen strah. Na mah so se pojavile najbolj gorostanske govornice, da bo Rukavina pobil še nekaj uglednejših meščanov, preden bo zaključil svoje življenje. Zategadelj so zbrali meščani med seboj 3000 din kot nagrado za tistega, ki bi morilca izsledil in ga izročil oblastem.

33 pomagačev znanega srbskega hajduka Ignatičevića »Koreja« je prišlo pred sodišče v Kragujevcu. Med obtoženci so tudi ženske, ki so bile najboljše zaveznice hajduka, ker so ga skrivale pred orožniki in mu prinašale hrano, kadar se je v planinah potepal iz strahu pred preganjalci. Nazadnje pa je Koreja storil svoj konec pod puškinim kopitom svojega tovariša Nedeljčevića »Corac«. Obtožnica našteva večje število krutih umorov, ki jih je tolpa izvršila še pred desetletji in več leti. Pred preiskovalnim sodnikom so vsi obtoženci svoje grehe priznavali, na razpravi pa jih taje, češ da so svoja priznanja povedali zaradi pritiska in sil.

Tri roparje je prepodil s strelji iz samokresa pravoslavni pop Kretić iz Belega Potoka pri Belgradu. Pop je bil doblil od občine 10.000 din za popravilo cerkve. Že tretjo noč potem pa so se pripeljali pred župniško roparji. Eden je bil splezal v sobo in začel brskati po predalih. Popova žena se je prebudila in zavpila. Pop se je tedaj zbudil in zgrabil za samokres, ki ga je imel pripravljenega na nočni marci. Roparji so bili preenečeni, vendar pa je eden od njih na popa ustrelil. Strel je zgrešil cilj, nakar so vsi trije brž skočili skozi okno. Pop je trikrat ustrelil za njimi, toda nevarno ni nikogar zadel. Menijo, da so bili roparji domačini, ki so vedeli, da je pop dobil denar za popravilo cerkve.

Dva nova rekorda v jadralnem letu so postavili jadralci v Vrhu. Tamkajšnji jadralci so bili že lani in letos postavili več rekordov, med njimi je bil Lemešič, ki je preletel v nepretrganem poletu 362 km in se spustil nekje v bližini Budimpešte. Pred dvema dnevoma pa sta postavila jadralca Bošnjak in Jerman na dvosedeznem jadralnem letalu rekord v nepretrganem poletu, ker sta bila v zraku celih 10 ur in 24 minut. Naslednjega dne pa je postavil Crnjanski skupaj s tovarišem nov rekord vzleta v višino. Na dvosedeznem jadralnem letalu se je povzpelo do višine 2200 m. Še istega dne pa je Lemešič izvršil posebne vrste naloge. Preletel je določeno razdaljo 50 km in se na cilju tudi spustil. Te vrste naloge so najbolj težke, ker je letalo odvisno od vetrov, ki letalo lahko zanesejo v popolnoma drugačno smer.

V Dubrovniku se je obesil namestnik tamkajšnjega okrajnega glavarja Franc Vovšek. Vovšek je imel velike nepriroke zaradi svoje bolezni v ušesih ter zaradi erčne napake. Dostikrat je bil ženi že potožil, da si bo končal življenje. Zaradi tega je žena prosila uradnika za glavarstva, naj ji pomaga čuvati moža. Toda Vovšek je izbral trenutek, ko ni bilo nikogar doma in se obesil. Vovšek je bil svoje čase okrajni glavar v Kamniku, odkoder pa je bil pred štirimi leti premeščen za namestnika glavarja v Dubrovniku.

Strasen pretep, ki je zahteval tudi smrtno žrtev, je povzročila v vasi Tavji pri Bosanski Kostajnici mlada Slavka Grubljevič Slavka, ki imela fanta Mikala Blanuša, toda njeni starši za tak zakon niso bili vneti. Pač pa so iskali drugega primerneža ženina zanje. Ker je bila Slavka bogata in lepa, ga ni bilo težko najti. Nazadnje so dobili Marka Miljuša. Dekle je nazadnje prišlo na poroko z njim. Čim pa je Mikal izvedel stalo na poroko z njim. Čim pa je Mikal izvedel za dogodek, je s svojimi tovariši prihitel pred Slavkin dom, kjer so bili prav takrat zbrani svatje. Izpraševal je dekle, kako je moglo kaj takega storiti. Ko pa mu je Slavka rekla, da so jo prisilili drugi, čeprav se sama ni branila novega ženina, so Mikal in tovariši planili nad svate. Streljali so se in klalo, dokler ni nazadnje oblezal mrtev Mikal, osem drugih pa je bilo težko ranjenih.

Proti tujim strokovnjakom, ki naj bi urejali pri nas razna gradbena in urbanistična dela, so nastopili belgrajski inženirji in arhitekti. Zlasti jih je zbudilo dejstvo, da je bil povabljen v Belgrad nemški gradbenik inženir March, graditelj znanega velikanskega olimpijskega stadiona v Berlinu. Tudi v Belgradu nameravajo zgraditi podoben stadion. Toda odločujoči se niso obrnili na domače arhitekte, temveč takoj na tujca. Domači arhitekti se čutiljo zaradi tega ponižane, ker se jim s tem sploh odrekla vsaka sposobnost. Na svojem sestanku so zato sestavili spomenico, v kateri protestirajo proti preziranju njihovega stanu in proti nepotrebnemu uvažanju tujih »strokovnjakov« v našo državo.

Z Goriške, Krasa in iz Istre

Julijska Krajina po rudnem bogastvu prva v Italiji

V svoji zadnji številki je »Istra« objavila zanimiv članek o rudnem bogastvu Primorske, v katerem se bavi z odkrivanjem novih rudnih ležišč in z izčrpavanjem tega zemeljskega bogastva ter prihaja do zaključka, da je po rudnem bogastvu Primorska na prvem mestu med vsemi italijanskimi pokrajinami. Med drugim piše tole:

»Pod novim gospodarjem je dobila Julijska Krajina velik pomen. Italija je uboga in nima mnogo rud. Primanjkujeta ji dva, življenjsko važna produkta: železo in premog, da ne omenjamo še ostalih (baker, cink, svinec), le aluminija ima zdaj že popolnoma dovolj in celo za izvoz. Toda tudi aluminija (boksita) je v Julijski Krajini vse polno. V sedanjem gospodarskem položaju Italija forsira izkoriščanje rud, tudi tam, kjer so večji industrijski stroški, samo da pride do železnih kovin in premoga.

Ze nekaj dni posebna komisija rudarskih izvedencev preiskuje teren pri Postojni in proučuje njegov geološki sestav. Vsa ta iskanja in preučevanja imajo namen točne določitve in obsega razsežnosti šotnih ležišč. Domnevajo, da bodo dobili premog tudi v široki postojnski janski depresiji. Z veliko vneto napredujejo tudi iskanja železne rude (siderita) v bližini Kačje vasi. Eksperti so tudi poudarili vse, da bi ne bila pri teh delih na kakšen način poškodovana svetovno znana Postojnska jama.

Poleg teh vesti so italijanski listi prinesli iz Trsta tudi poročilo, da so odkrili znatna ležišča železne rude tudi na goriškem Krasu. Odkrila sta jih dva Tržačana in zdaj čakata dovoljenja, da bosta šimprej mogla začeti s temeljitimi raziskovanji in kopanjem.

Tržaški »Piccolo« pa je zadnjič o rudnem bogastvu v Julijski Krajini objavil daljši članek, v katerem omenja, da je Primorska v prejšnjih stoletjih veljala kot na rudah zelo bogata dežela. Vendar so jo dolga stoletja smatrali le za toliko vredno, kolikor je veljalo njeno poljedelstvo in morje. Odkritje labinskega rudnika je bil prvi znak skritega podzemnega bogastva. Avstrija pa labinskega rudnika ni izkoriščala. To je napravila Italija, ki danes iz njega črpa pomembne količine premoga in še več jih bo v bodočnosti, ker so raziskovanja potrdila, da se ležišča premoga v Labinu raztezajo od juga proti severu skozi ves Istrski polotok. Ležišča premoga iste kakovosti so že našli pri Sistioli, Bazovici, Vremskem Britofu, v Postojni in drugih istrskih krajih.

Druugo bogastvo, ki ga Istru daje Italiji, je aluminij, ki so ga tu odkrili šele za časa svetovne vojne. Ko je Italija zavzela Istro, je našla italijanska produkcija aluminija komaj 2000 ton na leto, danes pa je petnajstkrat večja in se bo še povečala. S tem so pokrite vse italijanske potrebe in pričeli so aluminij celo izvažati. — Ju-

lijska Krajina ima tudi zelo mnogo kremenca, ki je potreben za izdelavo stekla in potem živega srebra. Idrijsko živo srebro je najbolj čisto na svetu. Na leto ga izkopljejo 9000 železnih posod. Zdaj je zaposlenih 600 rudarjev in drugega osebja. Če pa bi Italija imela pogodbo s Španijo, bi lahko monopolizirala prodajo živega srebra na treh kontinentih.

Tržaški zgodovinar Kandler omenja ležišča bakrene rude, cinka in svinca v Alpah. Po vojni je bila podeljena koncesija za izkoriščanje bakrene rude, ki pa je propadla zaradi pomanjkanja potrebnega kapitala.

Julijska krajina je torej zelo bogata dežela. Danes pomeni za Italijo deželo, ki ima od vseh italijanskih pokrajin največ živega srebra, premoga, aluminija, mnogo marmora, železa, svinca, ladjedelske industrije in tujskoprometnih središč, mnogovrstne industrije, podzemskih in nadzemskih lepotek.

Častnik ustreljen na vojaški cesti ob meji

Pred nekaj dnevi se je pripetila, kakor poroča tržaški »Piccolo«, v bližini Črnega vrha ob državni meji smrtna nesreča, ki je zahtevala življenje nekega italijanskega častnika. Z avtomobilom se je tod peljalo nekaj častnikov, ki pa so po pomoti zavozil na vojaško cesto, kjer je vsak promet prepovedan. Straža je začela vpiti, naj obstanejo, ker pa teh klicev niso slišali, je začela streljati na avtomobil. Pri tej priliki je bil en častnik ustreljen.

Glasovi, ki jim spričo prijateljstva z Italijo ni mogoče verjeti

Po Primorskem so se zadnje čase razširili čudni glasovi, ki so kljub temu, da jim skoraj ni mogoče verjeti, vzbudili precej razburjenja. Povod zanje je dal sporazum med Nemčijo in Italijo glede izselitve Nemcev iz Južne Tirolske. Tedaj so kar naenkrat začeli nekateri s strahom pripovedovati, da bodo Italijani tudi iz Julijske Krajine začeli izseljevati vse tiste, ki se do sedaj še niso prilagodili novim razmeram, t. j. Slovence in Hrvatce, ki se za takšno še vedno prištevajo. Celotno to so začeli pripovedovati, da jih bodo izselili v Južno Italijo in v italijanske kolonije. Najbrž je začel hoditi ta strah po deželi zato, ker so zadnje čase bili pri vseh običajnih ustanovitvenih posebnih statističnih odsekih, katerih naloga je, zbrati točne podatke o številu slovenskega in hrvaškega prebivalstva v Julijski Krajini, ki je po dvajsetih letih, odkar je pod Italijo, še vedno ohranilo svojo živo narodno zavest. Ni mogoče misliti, da bi bili resnični ti glasovi, saj bi jih vendar sedanje jugoslovansko-italijansko prijateljstvo moralo najbolj zanikati.

»N'mav čez izaro«

Koroška se predstavlja študentu

Počitnice so med drugim tudi zato tu, da ima študent priliko spoznavati svojo domovino. Zadnji »Koroški Slovenec« nudi slovenskemu študentu prijeten zaščitopis po slovenski Koroški, da bi ta lepi kos zemlje tem lažje spoznal in dojel. Tako te pravi:

»Kakšna je ta zemlja, ki jo naj spoznava naš študent? Slovenska je in lepa, nad vse lepa, ker je naša! Tam zgoraj pri Brdu se začena, kjer je sedaj določena meja slovanstvu. Tam, kjer teče bistra Zilja, najdete prave slovenske korenine, v Mostah, na Plesišču in na Potoku. Na Brdu počiva naš Grafenauer. Ljubil je svoj rod, posebno vesel pa je bil naših študentov. Rad se je pogovarjal z njimi, jih učil in bodril, naj se ne bojijo težko in trdat življenja. Le boren križ nad njegovim grobom govori študentu, da je trpljenje bilo delež njegovega plodovitega delovanja. Okrta na sončni strani Zilje pa sta doma Potokar Urban Jarnik, poznani slavist, in veliki Matija Majar Ziljski, ki je nekdanji odgovoril cesarju na vprašanje, kod se bivajo tod Slovenci: »Od tu pa do Črnega morja nas je, Velikanstvo!«

Poznate li zilske vasiše od Brda do Brnce? V vsaki stoji lipa, znamenje slovenske preteklosti in znak slovenske sedanjosti! In rdeči nageljni — ali vam ne govorijo o slovenski ljubezni, o preliti krvi in trpljenju? — Še jih prištevamo k Ziljanom, naše Brčanec! Kdo ne bi poznal tega pevkega zbora, ki je zaslovel po vsem našem slovenskem svetu in po radiju še preko meje?

Cisto blizu leži Baško jezero, kjer valovi neprestano šepetajo o tistem starčku v duhovniški obleki, ki je prvi zapel himno koroških dobrot: N'mav čez jizaro. — Poznate kraje ob Dravi v Rožu in Gorjancih: Kostanje, kjer je prvič zapel Drabosnjak »slovenski pasijonec, Rožek in St. Jakob, kraj narodne junakije Miklove Zale, ki nam govori o hudem trpljenju koroške zemlje v tistih davnih časih. Sredi ponosnega Roža, v Svečah, je bil doma naš oče Andrej Maternik-Einspieler, največji politik, kar jih je rodila slovenska koroška mati.

Naprej hitimo mimo udarjene šentjanžke in tihe žihpoljske Matere božje tja do Gospe Svete z našimi narodnimi svetinjami! Kdor je stal ob teh slovenskih prestolih, nikoli ne bo klonil, večno bo živel v njem zavest o neumrloem slovenstvu. Naš svobodni narod si je tam volil svoje kneze, da bi mu vladali kot »pravični sodniki, branilci vere, vredni knežje častice. Naši so tudi kraji tja do Sinje planine, trdnjava Djekše in Kneža, ki vabita v svoje planinsko zatijše in mir.

Sreče Podjune, Klopinskih jezero nam je »domače tako, da nikjer tako nič. Nedaleč proč počiva v Skočjanu pravi študentski oče — Vinko Poljanec. Ob njegovem grobu smo pred letom zapeli: »Borci vi zvesti, ki prej ste odšli...« Kako nam je že dejal svoje dni: »Naši so hribčki tja do Obirja in sive Pece, ki čuva pravilico o kralju Matjažu. Pa še Pliberk, Kapla, Ljubče, Suha in kraji, ki jih najmanj poznate tam za reko Dravo — vse to je naša zemlja, naša kri toč vedno še živi.«

Drobne vesti

Na Radišah je imel svojo novo mašo domačin g. Janko Lampichler. Slovensost je bila izredno prisrčna. Udeležila se je skoraj vsa fara. Med sv. mašo in pri svatovski mizi so domači pevci z ubranim slovenskim petjem povzdignili svečanost v pravo narodno slavo.

V Selah je umrl nekdanji dolgoletni župan selske občine, krojaški mojster Ferdo Pristovnik. Na čelu občine je stal vse do lanskega marca. Neprilicoma skozi 14 let. Bil je tudi načelnik požarne brambе vsa leta od ustanovitve dalje. Pokojnik je bil vedno prepričan in odločen Slovenec, ki ni klonil nobenemu pritisku.

Zahteve našega časa

Pod tem naslovom prinaša zadnji »Koroški Slovenec« nekaj zanimivih razmišljanj, iz katerih posnemamo:

Povojna Evropa nudi nad vse zanimivo sliko prizadevanj, s katerimi so posamezni narodi skušali najti izgubljeno ravnotežje. Nekaterim narodom se je to več ali manj posrečilo, ni pa se posrečilo najti rešitve, ki bi vsaj Evropi, če že ne celotnemu svetu, vrnila tisto ravnotežje, ki bi poudarilo narodom zagotovilo miren in nemoten naraven razvoj. Povojna Evropa torej ni bila sposobna izdelati recepta, ki bi bil v stanju ozdraviti obolelo človeško družbo v celoti. Pač pa se je tekom desetletij pokazalo, da je treba ineti pred čemi vsaj nekatere osnovne ideje, če naj bo prizadevanje za zdravost rast naroda uspešno. Predvsem mlajši narodi, ki se ne morejo naslanjati na stolpne tradicije, se morajo prizadevati z vsemi silami, da pridejo pravočasno v soglasje z zahtevami časa. Sicer bo šla zgodovina — pa čeprav samo začasno — preko njih in mimo njih, kajti zakoni življenja se ne ozirajo na ozkosrčne nazore nekaterih povprečnejšev.

Slovenci smo zelo mlad narod, zato je tem bolj važno, da korakamo s časom; niti dneva ne smemo izgubljati v praznem uganibanju in malenkostnih marnjah. Vsak posameznik kakor tudi celota si mora biti na jasnem o najbitnejših sodobnih vprašanjih, kajti le tako je mogoče, da vsak člen v narodni družini doprineše svoj delež k zgradbi narodne skupnosti. Naj v naslednjem omenimo samo nekatere osnove, ki so bitno potrebne za zdrav razvoj v soglasju z zahtevami našega časa.

Zgodovina zadnjega poldruga stoletja je pokazala, da morajo narodi zavestno spoštovati sebe in svojo preteklost, če hočejo svojim potomcem zagotoviti nadaljnji narodni obstoj. Narodnostna ideja in narodna samozavest sta postali odločilnega pomena v življenju evropskih narodov. Kdor danes želi, da njegov narod ne utone v morju ostalih kot brezoblična in brezosebna stvar, mora biti pripravljen, da vsak čas zastavi vse svoje sile za narodno samobitnost in narodno čast. V trenutku, ko se posamezni narodi borijo za čim boljši in svetlejši prostor pod soncem, narodna malničnost ne more biti več dovoljena. Slovenec, ki ti je draga tvoja materina govorica, ki spoštuje svojo narodno melodijo in čisti svoj narodni značaj, če hoče, da sila življenja ne bo zabrisala sledov njegovega naroda, tedaj se mora boriti za svoj prostor pod soncem brez ozira na to, če si mogoče v drugih vprašanjih življenja drugačnega mnenja kot tvoj sosed. Narodov obstoj je skupna potreba obeh in skupna borba za samolastno narodno življenje vaju mora družiti tudi tedaj, kadar se na drugih življenjskih področjih med seboj pripravata.

Moderna doba pa je potrdila še drugo nujnost v življenju narodov: Sodobni človek ne bo mogel trajno uspevati brez zadostnega čuta socialnosti. Sodobne zgodovine ne ustvarjajo več posamezniki ali tanke vrhne plasti v narodu, temveč celota naroda od zadnjega hribovskega kmeta pa do prvega ministra. Napačno bi gradil, kdor bi se naslanjal na nekatere izbranec med narodom, široke plasti pa bi puščal v bedi in nevednosti, češ, saj ne poznajo udobnosti življenja in so lahko zadovoljni z malim, toliko, da živitarijo z dneva v dan. Današnji čas ne dovoljuje več take miselnosti, ker ta razdira narodno skupnost v labor samozadovoljnih in množično nemaničev. Za vsakega člana narodne družine mora biti dovolj dela, a tudi dovolj kruha. Zato se ne more več brez pridržka priznati načelo, da se narodno gospodarstvo lahko prepusti samovolji posameznikov, ki zaradi lastnih koristi nimajo dovolj čuta za skupne potrebe naroda. Tu je potrebna nadosebna kontrola, ki upošteva koristi vseh članov narodne družine.

Slovenci smo po svojem duševnem ustroju globoko veren narod. Bilo bi napačno, če bi si to svojo lastnost razlagali z dejstvom, češ da smo mlad narod in zaradi tega še nismo dosegli tiste stopnje razvoja, ko postane človeku vera nepotrebna. Taka misel bi nam lahko postala usodna. Nikakor ni slučaj, da smo Slovenci globoko religiozni. Vsem Slovonom je skupna lastnost, da pomeni v njihovem življenju religija bistveno notranjo potrebo. Slovanci so bili po svojih duhovnih nagnjenjih kristjani, še preden so poznali krščanstvo. Zato je bilo tudi mogoče, da se sprejeli krščanska ideja ljubezni kot resnično razodetje. Brez nauka ljubezni bi bilo notranje življenje strahotno prazno. Šele v krščanstvu slovenska duša zazivi kakor se odpre cvet ob žarkih pomladnega sonca. Prav zaradi tega pa je nauk ljubezni tisto osnovno gibalno, ki bo omogočilo Slovonom, da v zmedu splošnih moralnih zmot končno nekoč uveljavijo svoje poslanstvo sporazuma med narodi.

Enoletni trgovski tečaj v Novem mestu

sprejema samo omejeno število učencev(enk). Nemščina dnevno. Šolnina 150 din. Dobra stanovanja 350 din. Vpisovanje dnevno. Začetek pouka 11. sept. Zahtevajte prospekt!

Med našimi v Parizu in Franciji

Slovenci proslavljajo Marijin praznik. V Parizu se letos ne moremo bogve kako pohvaliti s kako lepim vremenom. Dan za dnem pada dež in kar hladno je. Ob Seini in Marni je le malo kopalcev, pač zadnje dni se jih je nekaj pojavilo, pa še te obdaja prav huda kurja polt, ko se podaja v vodo, ker je zelo hladna.

Toda kot nalašč se je vreme napravilo za sredo avgusta. In ker je letos praznik Marijinega Vnebovzeta padel prav na torek, so Francozi, povsod dobro znani po svoji komodnosti, lepo napravili most med nedeljo in toorkom. Zato je marsikateri tujec, ki je za te dni prišel v Pariz, prav čudno gledal, ko so bile vse trgovine v ponedeljek zaprte. Ogromno je število tujcev, ki so prišli za te dni v Pariz. Pa tudi Parizani niso nič manj zaostali, saj pravi kronika, da je šlo iz mesta skoraj 3 milijone ljudi.

Kot so v domovini mnoge župnije slavile na praznik Marijinega Vnebovzeta svoj god, so tudi Slovenci okrog Pariza slavili god patrone slovenskega naroda, Marijin god. Toda prejšnjega leta se jih je zbralo lepo število 100 do 150, letos nas je pa prišlo le okrog 80, kajti mnoge je zadržalo delo na polju, druga žetev.

Po slovensi sveti maši, ki jo je daroval naš izseljenki duhovnik g. Camplin ob asistenci gravelskega župnika, ki je med sv. mašo imel lep nagovor na zbrane Slovence, je govoril tudi gosp. Camplin, nakar je sledilo na senčnem vrtu bližnje gostilne skupno kosilo, pri katerem je govoril tudi g. Lojze Bajc, ki je na koncu svojega govora povedal za nas izselence izredno veselo novico. 15. oktobra se bomo namreč spet zbrali na Gravellu in bomo v svoji sredi imeli čast in srečo pozdraviti velikega kardinala in škofa gosp.

Verdiera, ki povabila, naj bi prišel enkrat med slovenske izselence, zbrane v enem najbolj komunističnih predelov okrog Pariza, ni odklonil. Gotovi smo, da se nas bo tedaj zbralo vsaj več sto.

Popoldne so bile še pete litanije, nakar so se izseljenci v najlepšem razpoloženju spet razšli.

Preobleka slovenskih sester v Franciji. Malokdaj se zgodi, da so v francoskih samostanih preoblečena slovenska dekleta. Vendar se je ta slovenska preobleka izvršila preteklo nedeljo v Boissise le Roi, v samostanu reda, ki nosi ime Molike Marije Posrednice. V ta red, ki je eden med najnovejšimi, sta vstopili dve Slovenki, in sicer s. Ernesta Černe iz Tržica in pa s. Ana Andrejk iz Martinja v Prekmurju. Obred preobleke je izvršil generalni vikar g. Meaux, slovenski pa je prisostvovalo tudi lepo število Slovencev, bratje, sestre in prijatelji preoblečenk. Bil je prisoten tudi g. Camplin in je zanimivo, da je pri preobleki, tako rekoč oficielno v cerkvi bila prvi v Franciji odmoljena Zdrava Marija v slovenskem jeziku.

Poslanica kardinala Verdiera vsem Francozom. Veliki pariški škof kardinal Verdier je preteklo nedeljo izdal poslanico vsem Francozom, v kateri jih prosi, naj Cerki prislojijo na pomoč, da se bo mogla izkazati, ko se nanjo obračajo tako številni brezdomci, izgnani iz dežel kot so Avstrija in Španija. Ker se je v Franciji Cerkev od sedaj še vedno izkazala dobro, pa ne more preko velikega gorja teh bednih, zato se kardinal Verdier obrača na vse dobre Francoze in jih prosi, naj sodelujejo v akciji, kateri predseduje on sam in se imenuje »Francoska katoliška pomoč«. Pravijo, da njegov apel na francoski narod ne bo zaman.

Šport čez nedeljo

Ljubljani niti Belgrad niti Zagreb nista mogla odvzeti atletskega prvenstva Ljubljana je dosegla 174.5 točk, Zagreb 173.5 in Belgrad 106 točk. - V dvobojih pa Ljubljana : Zagreb 118 : 111, Ljubljana : Belgrad 124.5 : 93.5 in Belgrad : Zagreb 111 : 109.

Zagreb, 20. avgusta. ... drugem dnevu atletskega troboja med Zagrebom, Ljubljano in Belgradom so bili izgle- di naših atletov za ponovno osvojitve pokala zelo zmanjšani. Težko izgubo za slovenske atlete je pomenila Pleterskova poškodba pri teku na 110 m čez zapreke. Tik pred ciljem je namreč obšel na tleh. Stara poškodba še iz Tresa je temu dobremu našemu atletu onemogočila, da bi priporil Slovencem dragocene točke, saj mu je onemogočila skoraj ves trening. Včerajšnja ponovna poškodba pa je tako težka, da Pleterski ne more stopiti na noge in ni niti misliti na to, da bi bil danes mogel nastopiti pri finalnih tek- mah — v teku na 400 m čez zapreke. Zelo malo pa je tudi verjetno, da bi mogel letos še sploh kdaj nastopiti.

Se mnogo bolj pa je presenetil naše atlete, ki so se borili za prestiž slovenske atletike, od- hod dveh mariborskih tekačev, Musteka in Ba- dela, članov Rapida. Oba tekača sta se plasirala v finale na 100 m in je gotovo, da bi zasedla vsaj zadnji dve mesti in Ljubljani prinesla točke. V odločilnem trenutku pa sta pokazala, koliko jima je za prestiž slovenskih atletov in za tovarštvo s slovenskimi tekmovalci. Zmanjšala bi lahko raz- liko med Zagrebom in Ljubljano. Zvečer sta od- šla v Maribor, kjer je baje neka važna atletska prireditelj med mariborskimi Rapidom in GAC-om. Poudarjamo, da smatramo to za neodpustljiv greh vodstva. Če je vodstvo že vnaprej vedelo, da ne more z njima računati, naj bi ju pustilo doma. Na ta način bi se prihranili nepotrebni stroški, velika blamaža in hkrati bi mogel Lončarič, ki je bil v predteku četrti, teči v finalu in doseči potrebne točke za Ljubljano. S tem nam je pa tudi popolnoma jasno, na koga ne smemo raču- nati, kadar gre za afirmacijo slovenskega športa.

Kot primer, kako se vodi zagrebški športna politika, pa naj navedemo tole:

Pri predtekkih na 100 m je Zagrebčanom me- šalo glavo dejstvo, da ni prišel v finale niti eden njihovih tekačev. V teku na 200 m v finalu je Zagreb zasedel le zadnji dve mesti, naša dva te- kača Kliner in Skušak pa drugo in tretje mesto. Zagrebčani pa so še pred objavo rezultatov po- javili na startu za finalni tek na 400 m. Račun je bil kaj preprost in je moral biti tudi učinko- vit. Oba omenjena naša tekača sta morala utru- jena po 200 m teku takoj nastopiti v najtežjem teku proti spočitemu zagrebškemu favoritu Kai- serju. Uspeh ni izostal. Kliner se je za prvo me- sto boril nečloveško, toda proti svežemu bivšemu avstrijskemu reprezentantu ni mogel uspeti. — Mirno pa lahko trdimo, da bi ob normalnih raz- merah Kaiser ne bil kos niti Klinerju niti Sku- šku. Pripominjamo še, da je bil spored tekmo- vanja sestavljen potem, ko so bile objavljene re- prezentacije. Namen takšnega postopanja je očit. Naše vodstvo je protestiralo, toda žal brez uspe- ha. Drugo vprašanje pa je, če se biviš petnajste- letni voditelj jugoslovanske atletike, ki zdaj go- spodari jugoslovanski podzvezi, zavedajo, da tak- šno šovinistično postopanje dobesedno uničuje na- še najboljšie atlete. Toda kljub vsemu temu je bila borbenost naših atletov na višku in so se danes borili za vsako točko z vso zarizenostjo. Postavili so svoje realne rezultate in še več.

Nehote pa nas navdaja tudi misel, da niti Belgrajčani niti Zagrebčani pri merjenju časa svojih atletov niso bili preveč umazani in, da so jim raje še kaj dodali. Pripominjamo moramo, da se je močno poznala odsotnost nekaterih najbolj- ših belgrajških atletov. Belgrad bi v marsika- teri disciplini onemogočil zmago Zagrebčanom in s tem povečal razliko med Ljubljano in Za- grebom. Če vse to upoštevamo, moramo biti z današnjo zmago Ljubljane več ko zadovoljni.

★

Tekmovanje današnjega dne je dalo te-le re- zultate:

Tek na 400 m čez zapreke, finale: Na startu je manjkal favoriti Pleterski. Skušek in Ehrlich sta vodila velik boj za prvo mesto. Pri 300 m se je že zdelo, da bo Ehrlich prešel v vodstvo, te- dad pa se je pokazala večja Skušakova hitrost.

1. Skušek (L) 57.5, 2. Ehrlich (Z) 58.7, 3. Banšček (B) 61.1, 4. Marčič (Z) 61.3.

Točke: Ljubljana 100.5, Zagreb 109.5, Bel- grad 60.5.

Finalni tek na 100 m: 1. Kling (B) 11.1, 2. Stefanovič (B) 11.1, 3. Jovanovič (B) 11.3, 4. Ra- dič (L) 11.8.

Točke: Ljubljana 103.5, Zagreb 109.5, Bel- grad 75.5.

Tek na 800 m: Na startu so se pojavili vsi prijavljeni tekači. Bil je velik boj za prvi tri me- sta. Goršek, ki je dosegel včeraj sijajen uspeh na 1500 m, je imel smolo, da je pri 600 m zadel ob drog, ki je bil zabito ob robu tekalnice ter se spodtaknil. Kaiser je to izrazil, ga prehitel in zmagal.

1. Kaiser (Z) 1:58.4, 2. Goršek (L) 1:59.7, 3. Nabernik (L) 2:01.1, 4. Murau (L) 2:02.5, 5. Čošič (B) 2:03.4, 6. Bakač (Z).

Točke: Ljubljana 115.5, Zagreb 116, Bel- grad 77.5.

Štacija 4 krat 100 m: V tej disciplini si je Ljubljana priborila važne točke ter dosegla prvi- vodstvo po točkah in ga obdržala do konca.

1. Belgrad 44.1, 2. Ljubljana (Katič, Polak, Lončarič, Gabrček) 45.1, 3. Zagreb 45.4.

Točke: Ljubljana 123.5, Zagreb 120 in Bel- grad 89.5.

Tek na 5000 m: 1. Kotnik Jože (Z) 15.35, 2. Košir (L) 15.39.6, 3. Flas (Z) 16.02, 4. Bručan (L) 16.28, 5. Kvas (L) 16.35, 6. Hornik (Z) 17.08.

Točke: Ljubljana 133.5, Zagreb 131 in Bel- grad 89.5.

Met kladiva: Stepišniku ni mogel nihče od- nesti prvega mesta. Presenetil je mladi Zagreb- čan Vuk, ki se je močno približal Gojčiču.

1. Stepišnik (L) 46.62, 2. Gojčič (Z) 44.64, 3. Vuk (Z) 43.57, 4. Gužnik (L) 39.93, 5. Hlade (L) 37.12, 6. Razinger (Z) 35.45.

Točke: Ljubljana 144.5, Zagreb 141 in Bel- grad 89.5.

Skok s palico: V tej disciplini smo imeli Slo- venci po Smrdelu in Bratovžu dva odlična zastop- nika, ki sta postavila najbolje rezultate. Belgrajčan Lenert je skušal podreti državni rekord s 380 cm, vendar mu to ni uspelo. Zelo sigurno je skakal tudi Ljubljčan Kosec.

1. Lenert (B) 360, 2. Ivanuš (Z) 350, 3. Smrdel (L) 340, 4. Bratovž (L) 340, 5. Kosec (L) 330, 6. Ba- kov (B) 330.

Točke: Ljubljana 153.5, Zagreb 147.5, Belgrad 97.

Skok v daljavo: Od Slovencev je uspelo le Mari- borčanu Lončariču priti v finale. Kliner se je oči- vidno varoval za štafeto.

1. Lenert (B) 7.00, 2. Djukić (B) 6.68, 3. Šošarič (Z) 6.65, 4. Lazarevič (B) 6.54, 5. Lončarič (L) 6.44, 6. Gal (Z) 6.32.

Točke: Ljubljana 155.5, Zagreb 152.5, Belgrad 111.

Met kopja: V tej disciplini se Slovenci nismo nadejali takih uspehov, zato je bilo za vse tem večje presenečenje, ko sta se dva slovenska juniorja Mavsar in Gregorovič vrnila z odličnim rezultatom med elito jugoslovanskih metalcev.

1. Markušič (Z) 61.57 (nov jugoslov. rekord), 2. Kovačević (Z) 57.77, 3. Mavsar (L) 55.78, 4. Grego- rovič (L) 54.72, 5. Janderlić (Z) 53.97, 6. Vlačić (B) 51.67.

Točke: Ljubljana 162.5, Zagreb 165.5, Belgrad 112.

Concordia : Ljubljana 1:1 (1:0)

Ljubljana, 20. avgusta.

Ob petih popoldne je na igrišču SK Ljubljane pričela povračilna tekma med zagrebško Concor- dijo, ki je bila preteklo nedeljo premagala na lastnih tleh slovenskega ligaša s 3:1, ter med SK Ljubljano. V predtekmi je prvo mesto SK Ljubljane po lepi igri premagalo SK Mars z re- zultatom 6:3. Mladi Ljubljanci so dokazali, da bodo sčasoma postali še moči, ki bodo dobro iz- polnile vrzeli, ki jih je v sedanjih postavi ligaškega moštva dovolil.

Ob petih sta nato nastopili obe moštvi v na- slednjih postavah: Concordia: Kostanjevac, Pa- vičič, Pospisil, Gajič, Pogačnik, Pukšec, Beda, Svast, Pavličič, Hudina, Zemljčič. Ljubljana: Lind- ner, Ceglar, Bertonec, Stanko, Serce, Pupo, Vo- dišek, Cankar, Legat, Grintal, Tvrđič, Jež. Ljub- ljana je svoje vrste pozneje nekoliko pregrupirala, tako da je na desnem halfu igral Presinger, Le- gat je izpadel, na njegovo mesto je prišel Can- kar, Vodišek pa je igral na desnem krilu.

Concordia je danes dokazala, da ima zdaj moštvo, s katerim bo najbrž že prav v kratkem igrala v našem nogometu odlično vlogo. Večino moštva sestavljajo mladi nadarjeni igralci, ki jih je bila Concordia vzgojila v teku let od junior-jev. Sijajni pridobitvi tega moštva sta tudi na dveh najodličnejših in najvažnejših mestih, in si- cer na mestu centerfora, kjer igra Pavličič, ter na mestu centerhalfa, kjer igra nekdanji odlični centerhalf Pogačnik. Halfinija je hrbenica mo- štva, neverjetno je podjetna, vztrajna in gibčna. Stranska halfa Gajič in Pukšec ne zaostajata mnogo za centerhalfom Pogačnikom. Vsa vrsta enako dobro podpira napad kakor razbremenuje obrambo. Z obema linijama je odlično povezana. Napad prodira s točnimi, hitrimi in lepimi kom- binacijami, obramba pa čisti energično in o pra- vem času. Branilci Pospisil in Pavičič sta nagla in odločno posegata v dogodke. Golman Kostanje- vac je pogumen in zanesljiv. Moštvo je prav pri- no in igra ves čas požrtovalno.

Ljubljana je danes prav do srede drugega polčasa igrala slabo in raztrgano, tako da so gle- dalc, ki jih je bilo na igrišču približno 500, oce- nili današnjo njeno igro povsem zaslužno za naj- slabšo partijo, ki jo je dala letos v vsej sezoni. Igralci so igrali medlo, neobojljivo, neodločno in tudi boječe. Napad je bil zlasti v zasedbi prvega polčasa nemogoč ter ni ustvaril pred nasprotnim golom niti ene same zrele stvari. Če je že kdaj zadilalo od daleč po bližnji šansi, se je kaj kmalu izkazalo, da iz vsega skupaj ne bo nič. Če bi Ljubljana ne imela tako odlične ožje obrambe (Ceglar in Bertonec) sta delala vzgledno, Lind- ner pa je ubranil dva, tri Pavličičeve strele, ki so jih gledalci že napol videli v mreži, bi bila

Štacija 4 krat 400 m: To je bila zadnja in ob- enem odločilna točka za zmago, v kateri je pa Ljub- ljana nastopila kot favorit in v tej točki in v vsem tekmovalcu.

1. Ljubljana (Poljšak, Skušek, Gabrček, Kliner) 3:30.8, 2. Zagreb (Takač, Ehrlich, Marčič, Kaiser) 3:34.8, 3. Belgrad (Čošič, Banšček, Novakovič, Kling) 3:36.

Končno stanje točk v troboju: Ljubljana 174.5, Zagreb 173.5, Belgrad 116.

K troboju so se šele tudi točke dvobojev med posameznimi mesti. Ljubljana je zmagala proti Zagrebu s 118:111, proti Belgradu pa s 124.5:93.5. Belgrad je premagal Zagreb s 111:109. Po konča- nem tekmovalcu je kraljevi zastopnik izročil kra- ljev pokal za zmagovalca v troboju predsedniku ljubljanske podzveze geometru Černetu. Nato so Ljubljanci dobili še dva pokala za zmago proti Zagrebu in Belgradu, Belgrad pa je prejel pokal za zmago proti Zagrebu.

Slovenska ekipa se je nato odpeljala do Jela- čičevega trga, odkoder so odšli tekmovalci v spre- vodu in odnesli pokale na svoje stanovanje. Nocoj ob desetih so se odpeljali v Ljubljano.

★

Pri teku na 800 metrov sta trčila Goršek in Kaiser. O tem smo dobili naslednje informacije. Kaiser je pri 600 metrih prehitro prehitel Gorška ter ga s komolcem odrinil proti robu tekalnice. Na robu je bil zasajen kolček, ob katerega se je Goršek spotaknil in zaustavil. Krivda je pre- vsem na Kaiserju, ki bi moral biti diskvalificiran. Jasno je, da bi Goršek ob rednem poteku tekme sigurno dosegel prvo mesto z mnogo boljšim ča- som kakor Kaiser.

danes kaj lahko doživela katastrofo. Za silo je zadovoljila tudi halfinija, ki je razdirala prav pridno, dasi ne vselj uspešno. Igra halfinije pa je kljub vsemu še vedno zaostajala za igro kakor jo je ta ista halfinija predvedla v tekmi z za- grebško mestno reprezentanco. Napad Ljubljane pa je danes bil tako šibak kakor še zlepa ne. Krili sta bili šibki, nespretni (Vodišek je bil še vedno mnogo boljši kot Jež na levem krilu ali Cankar v prvem polčasu na njegovem mestu), Cankar tudi na zvezi ni mnogo pomenil, Grintal je bil zlojni gospod na nedeljskem sprehodu — spjalil in pogljal se je le od časa do časa. Edini pridni mož v tej vrsti je bil Tvrđič, ki je delal za dva, tri svoje tovariše. Mehkost in neodločnost ter pomanjkanje slednje borbenosti so bile glavne hibe tega napada. S tem napadom ne bo Ljub- ljana mnogo opravila ne v veliki, ne v hrvaško- slovenski ligi.

Prvi gol je padel za Concordijo, in sicer že v 7. minuti prvega polčasa. Pavličič je lepo po- slal Hudiki, Hudika pa je oddal Bedi, ki je brez pomišljanja zabil 1:0 za Concordijo. Izenačil je na Vodiškovo strel Pupo z glavo v 36. minuti dru- gega polčasa. Ljubljana je poskušala nato zabiti še zmagoslavni gol, toda dobra Concordijina ob- ramba in lastna nespretnost sta ji poskus pre- prečila. Srečanje je prav dobro vodil g. Mrdjen.

Slavija (V) : Gradjanski (Belovar) 3:2 (2:2)

Zagreb, 20. avgusta.

Danes je bila tukaj odigrana nogometna tek- ma med varaždinsko Slavijo in bjelovarskim Gradjanskim. Bila je revanšna tekma za vstop v slovensko-hrvaško ligo. Pred 1500 gledalci je uspelo Slaviji v drugem polčasu doseči vodstvo ter se tako plasirati na deseto mesto v ligi.

Železničar (Zagreb) : Hašk 4:1

Zagreb, 20. avgusta.

Namesto tekme Rapid : Gradjanski, katere je bila odpovedana, je bila danes v Zagrebu imeno- vana gornja tekma. Železničar je presenetil in zelo zaslužno premagal kompletno Haškovo mo- štvo.

Boks: Madžar. : Jugoslavija 11:5

Madžarska je premagala Jugoslavijo v boksu s 11:5.

Graški športniki v Mariboru

Maribor, 20. avgusta.

Na stadionu SK Rapida se je danes odigral lahkoatletski miting in mednarodna nogometna tekma med graškim GAK in SK Rapidom. Pri lahkoatletskem mitingu so Gradjanci zmagali v razmerju 42:38. Mariborčani pa so postavili tri nove mariborske rekorde, in sicer v teku na da- ljavo 300 m, v štafeti 4x100 m in v švedski šta- feti 4x300x200x100 m.

Po mitingu je bila mednarodna nogometna tekma, katero so Gradjanci prav tako odločili v svojo korist z rezultatom 5:2, dočim si je prvi pol- čas priboril Rapid rezultat 2:1. Nogometno tekmo je sodil sodnik g. Kopic.

Francija : Amerika v Parizu

Včeraj je bil v Parizu velik boj med lahko- atletskega reprezentancama Amerike in Franci- je. Amerikanci so zmagali v vseh disciplinah ra- zen v teku na dve milj, kjer je zmagal Francoz

Lahkoatletske tekme na Jesenicah

Jesenice, 20. avgusta.

Skok v višino, seniorji: 1. Malenšek Jože (Bratstvo) 1.65, 2. Pribošek (Ilirija) 1.60, 3. Ko- šir Jože (Gorenjec) 1.55.

Skok v daljavo, juniorji: 1. Bratoš Hinko (Go- renjec) 5.82, 2. Kliner Tone (Planina) 5.47, 3. Vi- ster Marjan (Bratstvo) 5.46.

Troskok: 1. Korče Danilo (Primorje) 12.10, 2. Vidic Jože (Planina) 11.51, 3. Pohar Avgust (Bratstvo) 11.45, 4. Medija (Bratstvo) 11.22.

Suvanje krogle: 1. Pribošek (Ilirija) 11.4, 2. Kliner (Planina) 12.2, 3. Kajfež Karel (Primorje) 11.2, 4. Mali Tine (Gorenjec) 10.59.

Met kopja: 1. Praček Ciril (Gorenjec) 39.10, 2. Kajfež (Primorje) 38.12, 3. Zvan Jože (Go- renjec) 34.27.

Met diska: 1. Korče Danilo (Primorje) 35, 2. Kajfež (Primorje) 34.88, 3. Praček Ciril (Go- renjec) 30.47.

Tek na 100 m: 1. Verglez Martin (Bratstvo) 12.1, 2. Pribošek (Ilirija) 13.2, 3. Jamar Viktor (Gorenjec) 13.9.

Tek na 1000 m: 1. Benedičič (Kovinar) 2:57, 2. Pohar Avgust (Bratstvo) 2:58, 3. Jamar (Go- renjec) 3:09.2.

Štacija 4 krat 100 m: 1. Bratstvo 52 sek., 2. Planina 52.3, 3. Gorenjec 55.6.

Pri današnjih tekmah so sodelovali: Primorje, Ilirija, Planina, Bratstvo, Kovinar in Gorenjec. Tekem se je udeležilo 36 atletov.

Viktorija (Sušak) : Jug (Dubrovnik) 65.5 : 43.5

Dubrovnik, 20. avgusta.

Danes so bile v Dubrovniku plavalne tekme za ligaško prvenstvo med Viktorijo (Sušak) in Jugom (Dubrovnik). Tekmovanje se je končalo z zmago Viktorije 65.5:43.5. — V waterpolu je pa zmagal Jug s 5:2 ter se je tako revanžiral za nedavni poraz na Sušaku.

Danes so bili doseženi odlični rezultati: 400 m prosto: 1. Žižek (J) 4.49, 2. Defilipis (Viktorija).

100 m hrbtno dame: 1. Smolik (V) 1.24, 2. Vi- mer (V) 1.30.2.

200 m prsno gospodje: 1. Grkinič (V) 2.53, 2. Kon (V).

100 m prosto dame: 1. Krpotič (V) 1.15.5.

100 m prsno gospodje: 1. Kurtini (V), 2. Sta- kula (J) 1.03.6.

200 m prsno dame: 1. Boršič (Vikt.) 3.20.6, 2. Orlić (J) 3.22.8.

100 m hrtno gospodje: 1. Ciganovič (Jug) 1.13.2, 2. Virmar (V).

4x50 m dame: 1. Viktorija 2.19.4 (boljše od jugoslovanskega rekorda), 2. Jug 2.32.4.

Olimpijska štafa 4x200 metrov: 1. Viktorija 9.23.8, 2. Jug 9.32.8.

Nekaj krajših športnih vesti

Belgrajska Jugoslavija je gostovala v Buka- rešti, kjer je igrala z močnim romunskim klubom Ripensio neodločeno, 3:3. V prvem polčasu pa je celo vodila s 3:1. Pri Jugoslaviji je branil gol že bivši haškovec Zmar. Goli so padli v nasled- nji vrsti: v 22. prvega polčasa je Petrovič dobil žogo od Rakarja ter brez pomišljanja ustrelil 1:0 za Jugoslavijo. Že v 24 min. je Romun Dobai izenačil 1:1. V 30 min. je Perlić dobil od Marjanoviča porabno žogo ter povišal na 2:1 za Jugoslavijo. Moša Marjanovič je v 43. min. po- višal na 3:1. V 6. min. drugega polčasa je des- na zveza Marču znižal na 2:3, končno pa je Do- bai izenačil v 34. min. na 3:3. Občinstvo je bilo z igro jugoslovanskega kluba zelo zadovoljno.

Na mednarodnem teniškem turnirju za pr- venstvo Jugoslavije bodo nastopili številni zname- niti evropski teniški igralci, kakor Henkel, Men- zel, morda tudi von Cramm, dalje Drobny, Cej- nar in Časka, Ashbot, Sziget, Gabory, Cucelli, Canepelle, Schröder, Tloccinski, Baworowski, Heb- da in drugi. Žal, da se tega turnirja ne bodo mogli udeležiti naši teniški asi Kukuljevič, Pun- čec, Pallada in Mič, ker bodo ta čas v Ameriki. Tudi damska konkurenca bo na turnirju odlična.

Kongres Združenja zvaničnikov finančne kontrole

Belgrad, 20. avg. m. Tu je danes začel zase- dati 20. kongres Društva zvaničnikov finančne kon- trole. Kongres je vodil predsednik Marjan Klo- bučar. V svojem obširnem poročilu, ki ga je po- dal na kongresu, je poudaril velik smisel član- stva za svojo strokovno organizacijo, ki je od svo- jega obstoja v zadnjih dvajsetih letih zbrala lepo premoženje 7 milijonov din. V teh letih pa je članstvu izplačala za posmrtnine in ostale podpo- re okoli 10 milijonov dinarjev, potelg tega pa je za članstvo zgradila okrevališče v Goričah pri Golniku. Dalje je Klubučar poudaril potrebo, da se čimprej izda uredba, s katero se bo uredilo gmočno zavarovanje zvaničnikov finančne kon- trole.

Pri volitvah novega odbora je bil izvoljen za predsednika Josip Suljić iz Splita. Od Slove- ncev je v odboru Leopold Zabukovec iz Ljubljane. Predsednik nadzornega odbora je tudi Slovenec Miha Sulec iz Maribora.